

автомобільних доріг / [В.Ю. Юхновський, В.М. Малюга, С.М. Дударець та ін.]. – К. : Компринт, 2012. – 38 с.

9. Юхновський В.Ю. Агролісомеліорація : підручн. / В.Ю. Юхновський, С.М. Дударець, В.М. Малюга ; за ред. В.Ю. Юхновського. – К. : Кондор, 2012. – 372 с.

Приведены особенности лесомелиоративного устройства защитных лесных насаждений линейного типа и размещенных в полосах отвода каналов, железных, автомобильных дорог. Акцентировано внимание на основных показателях, которые учитываются при лесоустройстве таких объектов и определении оценки их состояния.

Лесомелиоративное устройство, защитные лесные насаждения линейного типа, лесомелиоративное обследование, лесотаксационные работы, оценка состояния насаждений.

The peculiarities of agroforestry inventory of protective forest plantations of linear type and arranged in strips channels, railways and roads are described in the article. Attention is focused on the basic parameters are taken into account in the forest management of such facilities and the measurement of their condition.

Agroforestry inventory, protective forest plantations of linear type, agroforestry survey, forest measurement works, assessment of stands.

УДК 631:635.92

СЬОГОДЕННЯ І МАЙБУТНЄ ДЕКОРАТИВНОГО РОЗСАДНИЦТВА УКРАЇНИ

***В.М. Маурер, кандидат сільськогосподарських наук
Ю.І. Косенко, здобувач****

Висвітлено особливості становлення вітчизняного декоративного розсадництва, охарактеризовано сучасний стан і проблеми сьогодення та основні завдання на майбутнє.

Декоративне розсадництво, садивний матеріал, асортимент рослин.

За більш ніж 20 років незалежності України, вітчизняне декоративне розсадництво пройшло початковий етап сучасного становлення, якому притаманні свої національні особливості та характерні закономірності. На часі підбиття перших підсумків не тільки для узагальнення досвіду розбудови, а і з метою виявлення наявних проблем, завдань на майбутнє і по-

* Науковий керівник – кандидат сільськогосподарських наук, професор В.М. Маурер

© В.М. Маурер, Ю.І. Косенко, 2013

шуку шляхів його удосконалення. Зазначене зумовлює актуальність проведених досліджень, наукові результати якого доповнюють теорію розсадництва і представляють неабиякий інтерес для його сучасної практики та подальшої розбудови. При цьому слід пам'ятати, що від стану вітчизняного декоративного розсадництва, значною мірою, залежить зовнішній вигляд України як європейської держави і, що вона має унікальні умови, значно кращі, ніж інші європейські країни, для високоефективного виробництва садивного матеріалу.

В історії новітнього декоративного розсадництва країни є чимало здобутків і нерозв'язаних проблем [3, 6, 7, 8, 11, 12]. До позитивних сторін його становлення необхідно, насамперед, віднести формування розгалуженої мережі розсадників приватної форми власності [5, 9, 10], значне розширення асортименту деревних культиварів і сортименту продукції на державних і комунальних підприємствах [5], опанування нових технологій розмноження та вирощування садивного матеріалу, зокрема збільшення питомої ваги контейнерної культури [8, 9], започаткування виробництва супутніх матеріалів (універсальних і спеціалізованих субстратів, ємностей, добрив тощо) та загалом зростання питомої ваги вітчизняної продукції на ринку України та за її межами [5, 11].

До недоліків і проблем, які притаманні українському сегменту виробництва декоративного садивного матеріалу, належать:

- відсутність державницької стратегії та національної політики розвитку вітчизняного декоративного розсадництва [6, 11];
- недосконалість, а з окремих питань і недостатність законодавчого та нормативно-інструктивного забезпечення, відсутність гармонізованих з європейськими регламентами виробництва і вимог до продукції тощо [2, 8];
- стихійність розбудови через відсутність дієвого моніторингу розвитку розсадництва та обсягів виробництва [4] і можливості, внаслідок цього, прогнозування та цілеспрямованого, гармонійного розвитку різних напрямів його діяльності;
- неоднакова увага розсадникам різних форм власності з боку центральних органів влади та непоодинокі відкрите лобювання інтересів державних і комунальних підприємств або, навпаки, ігнорування пропозицій і побажань приватних [7, 11].

У контексті останнього, особливий інтерес становлять результати оцінки сучасного стану вітчизняного декоративного розсадництва та ставлення до його проблем і можливих шляхів розвитку національних виробників садивного матеріалу для озеленення різних форм власності, що і було предметом наших досліджень.

Мета дослідження – узагальнення думки та виявлення розбіжностей у точках зору власників приватних підприємств порівняно з поглядами директорів комунальних і державних розсадників, а також використання отриманих даних для обґрунтування найдоцільніших шляхів удосконалення вітчизняного декоративного розсадництва.

Матеріали та методика дослідження. Зріз точок зору керівників і головних спеціалістів декоративних розсадників різних форм власності всіх регіонів України отримано за результатами проведеного наприкінці 2013 р. їх анкетування за анкетою, розробленою на кафедрі лісовідновлення та лісорозведення НУБіП України.

В анкеті було сформульовано 6 запитань, на кожне з яких пропонувалося від трьох до восьми відповідей:

1. Головні здобутки сучасного вітчизняного декоративного розсадництва.

2. Найбільш важливі завдання сучасного декоративного розсадництва України.

3. Головні проблеми сучасного вітчизняного декоративного розсадництва.

4. Найбільш перспективні напрями розбудови декоративного розсадництва України.

5. Для підвищення ефективності декоративного розсадництва України чинне законодавче та нормативно-регламентуюче забезпечення діяльності розсадників необхідно.

6. Які аспекти законодавчого та нормативно-регламентуючого забезпечення діяльності розсадників доцільно вдосконалити.

Результати дослідження. Одразу необхідно зазначити, що більш консолідованою щодо відповідей на поставлені в анкеті запитання, була думка виробників-приватників. Водночас, суттєвих регіональних відмінностей в оцінках сучасного розсадництва виявлено не було. Практично однаковою була думка керівників підприємств державної і комунальної форм власності.

Загалом, проведеним анкетуванням охоплено 35 виробників декоративного садивного матеріалу з усіх регіонів України, серед яких 15 презентувало підприємства державної, 3 – комунальної та 17 – приватної форм власності. Опитані підприємства пропорційно представляли і регіональні кількісні особливості: північну – 11, центральну – 14 і південну – 10 виробників.

Дослідженнями виявлено суттєві відмінності у поглядах виробників різних форм власності щодо головних здобутків сучасного декоративного розсадництва за роки незалежності (рис. 1). Показовою є точка зору керівників державних і комунальних розсадників, на думку яких головним здобутком є опанування новітніх технологій (43%), яка опосередковано свідчить про технологічну відсталість розсадництва радянських часів. Зрозумілою є позиція приватників, які головним здобутком вважають створення мережі приватних розсадників (майже 70%).

Суттєво відрізняються думки виробників різних форм власності і щодо найбільш важливих завдань сучасного декоративного розсадництва України. Приватники до трьох найбільш важливих завдань з однаковою їх оцінкою (понад 21%) віднесли розширення асортименту вирощуваних культур, підвищення якості продукції та збільшення питомої ваги садивного матеріалу із закритою кореневою системою у загальних обсягах виробни-

цтва. Наступними двома важливими завданнями, з однаковою вагомістю (10,7%), вони назвали забезпечення вітчизняних потреб у садивному матеріалі і співпрацю з науковими установами. Найменш актуальними завданнями, на їх думку, є збільшення обсягів експорту (7,2%), загалом виробництва (3,6%) і створення нових робочих місць (3,6%). Деяко іншою є точка зору керівників державних і комунальних підприємств, які найбільш важливим завданням вважають співпрацю з науковими установами (близько 20%). До трійки вони, як і приватники, віднесли завдання щодо розширення асортименту і підвищення якості продукції (понад 15% кожне).

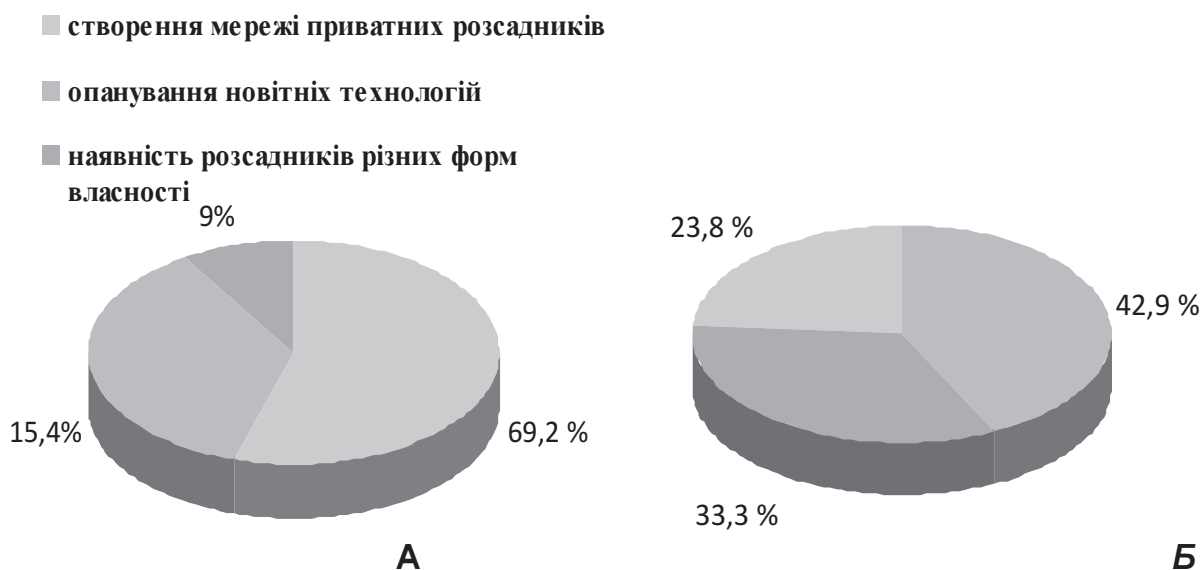

Рис. 1. Головні здобутки сучасного вітчизняного декоративного розсадництва: А – виробники-приватники; Б – керівники розсадників державної і комунальної власності

Достатньо близькою є точка зору виробників різних форм власності щодо проблем вітчизняного декоративного розсадництва. До головних вони відносять: ризики корупційно-рейдерського тиску (15–24%), відсутність належної уваги з боку держави (19–21%), недостатнє науково-методичне забезпечення (12–19%) і відсутність цивілізованого прозорого ринку (10–18%).

Значний інтерес становить думка виробників щодо найбільш перспективних напрямів розбудови декоративного розсадництва України. Як показали дослідження (рис. 2), вона кардинально різна. Виробники-приватники декоративного садивного матеріалу зорієнтовані на вузьку спеціалізацію (60%), що не дивно з урахуванням реальних проблем і можливостей започаткування розсадницького бізнесу, тоді як представники інших форм власності вважають, що майбутнє за потужними підприємствами (близько 64%). Досвід Польщі [1] свідчить на користь перших.

Як показує досвід зарубіжних країн, ефективність розбудови, реформування галузі, значною мірою, залежить від досконалості чинного законодавчого та нормативно-регламентуючого забезпечення її діяльності. У цьому кон-

тексті особливий інтерес становить оцінка діючого державного і галузевого регулювання виробниками декоративного садивного матеріалу (рис. 3).

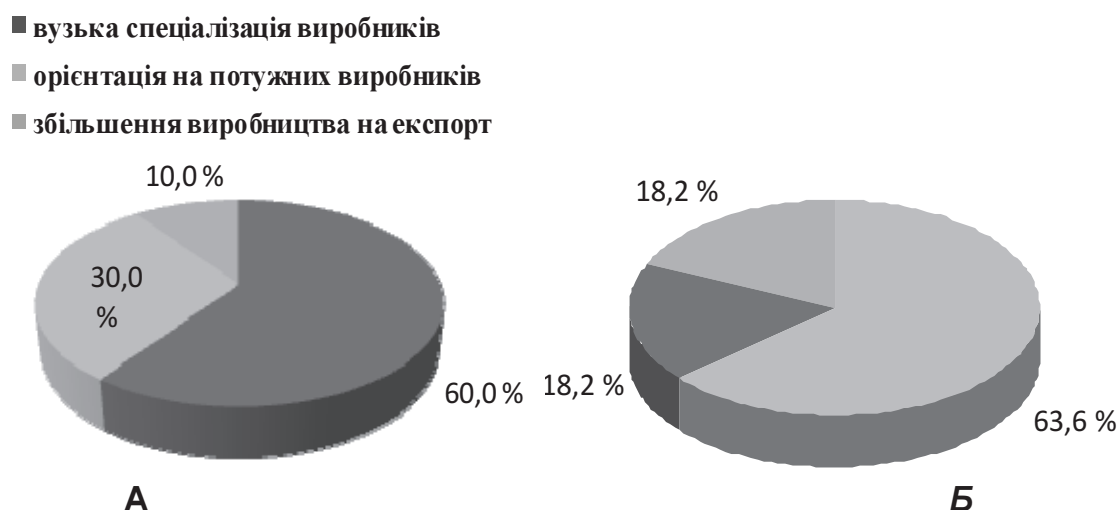

Рис. 2. Перспективні напрями розбудови декоративного розсадництва: А – виробники-приватники; Б – керівники розсадників державної та комунальної власності

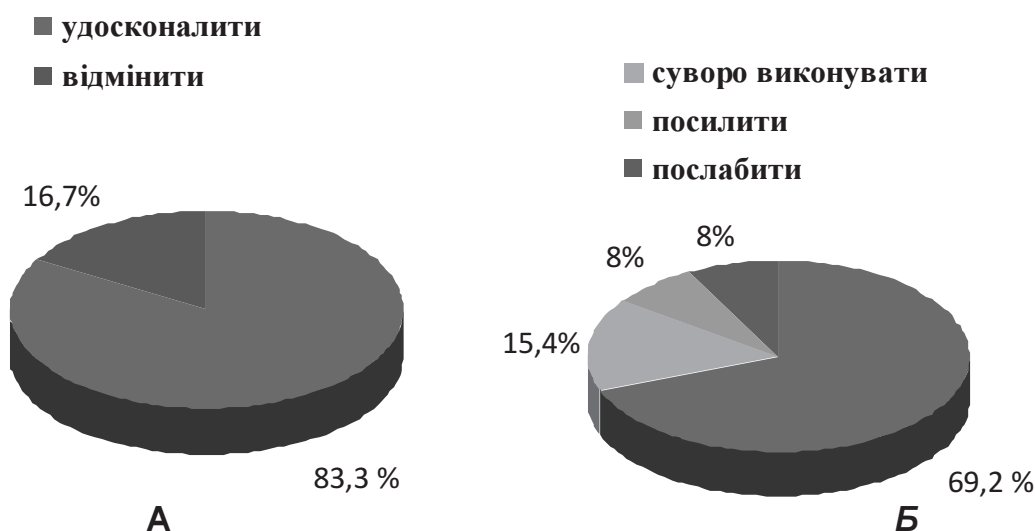

Рис. 3. Оцінка законодавчого та нормативно-регламентуючого забезпечення: А – виробники-приватники; Б – керівники розсадників державної та комунальної власності

Одноставність респондентів в оцінці діючого законодавчого та нормативно-регламентуючого забезпечення їх діяльності і висновок щодо необхідності його удосконалення свідчать про те, що воно гальмує розвиток вітчизняного декоративного розсадництва і без його перегляду важко очікувати реалізації неабияких потенційних можливостей його розбудови у сучасних умовах.

З огляду на зроблені висновки, особливий інтерес становлять результати досліджень щодо того, які нормативні документи забезпечення

діяльності вітчизняного декоративного розсадництва доцільно удосконалити (рис. 4).

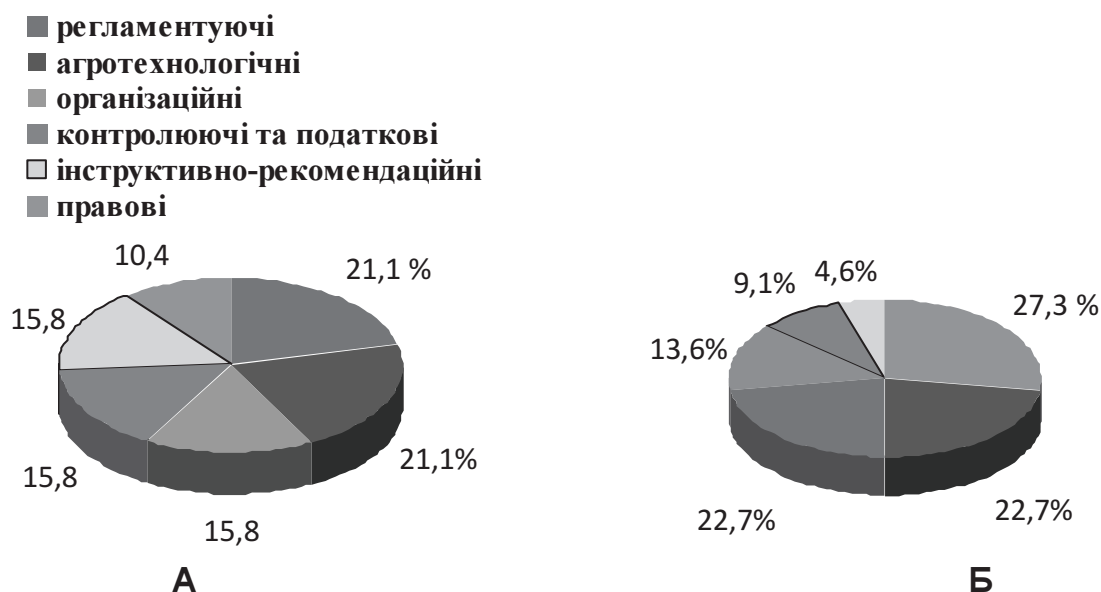

Рис. 4. Документи законодавчого та нормативно-регламентуючого забезпечення, які потребують удосконалення:

А – виробники-приватники; Б – керівники розсадників державної та комунальної власності

Аналогічною, незалежно від форми власності, є думка виробників щодо найбільшої актуальності удосконалення регламентуючого і агротехнологічного забезпечення (21–23%) розсадництва. На друге місце за доцільністю удосконалення поставлені правове та організаційне забезпечення, відповідно: 10–27% і 14–16%.

Висновки. Проведені дослідження дають змогу сформулювати такі висновки:

1. Сучасний стан декоративного розсадництва України не відповідає потенційним природним можливостям та наявним у країні трудовим резервам і тому неспроможний на належному рівні забезпечити потреби держави у садивному матеріалі для озеленення та садово-паркового будівництва.

2. Головними здобутками вітчизняного декоративного розсадництва є розбудова достатньо розгалуженої мережі приватних розсадників і опанування новітніх технологій вирощування садивного матеріалу.

3. Найважливішими завданнями розсадництва на даному етапі його розвитку є розширення асортименту вирощуваних культур, підвищення якості продукції та збільшення питомої ваги садивного матеріалу із закритою кореневою системою у загальних обсягах виробництва.

4. Головними проблемами виробництва декоративного садивного матеріалу є ризики корупційно-рейдерського тиску, недостатня увага до розвитку розсадництва з боку держави і відсутність цивілізованого прозорого ринку його продукції.

5. Чинне законодавче та нормативно-регламентуюче забезпечення діяльності розсадників не відповідає вимогам часу і тому гальмує розвиток вітчизняного декоративного розсадництва. Без його перегляду важко очікувати реалізації неабияких потенційних можливостей удосконалення виробництва садивного матеріалу і більш повного забезпечення ним національних потреб.

6. На часі розробка стратегії розвитку вітчизняного декоративного розсадництва, політики галузі та прийняття державної програми покращення забезпечення потреб озеленення та садово-паркового будівництва України високоякісним садивним матеріалом різних видів і відповідного сучасним вимогам асортименту.

Список літератури

1. Адам Марош. Розвиток розсадників рослин в Польщі на фоні цієї галузі в Голландії та Німеччині / Адам Марош // Конференція виробників посадкового матеріалу України 26.11.2004 р., м. Київ, Санаторний комплекс «Пуща Озерна».
2. Косенко Ю.І. Шляхи вдосконалення системи зонального декоративного розсадництва України / Ю.І. Косенко // Науковий вісник Національного аграрного Університету. – К., – 2007. – Вип. 106. Лісові культури. – С. 230–236.
3. Косенко Ю.І. Сучасні проблеми становлення і вдосконалення виробництва декоративного садивного матеріалу в Україні / Ю.І. Косенко // Тези доповідей учасників конференції науково-педагогічних працівників, наукових співробітників і аспірантів та 62-ї студентської наукової конференції. – К. : Національний аграрний університет. – 2008. – С. 72–73.
4. Косенко Ю.І. Особливості моніторингу виробництва декоративного садивного матеріалу в Україні // Тези доповідей учасників конференції науково-педагогічних працівників, наукових співробітників і аспірантів та 64-ї студентської наукової конференції. – К. : Національний університет біоресурсів і природокористування України. – 2010. – С. 113–114.
5. Косенко Ю.І., Суб'єкти деревного декоративного розсадництва України та обсяги виробництва садивного матеріалу // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – К., – 2010. – Вип. 152, ч. 2, – Лісові культури. – С. 234–239.
6. Косенко Ю.І. Сучасні проблеми виробництва та використання декоративного садивного матеріалу деревних рослин в Україні / Ю.І. Косенко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – К., 2011. – Вип. 164, ч. 2. – Лісові культури та лісова меліорація. – С. 243–246.
7. Крапива С. Скверное дело [Электронный ресурс] / С. Крапива. – Режим доступа : http://www.business.ua/articles/trends/3934/?sphrase_id=10056
8. Маурер В.М. Сучасний стан, проблеми та перспективи квітково-декоративного розсадництва в Україні / В.М. Маурер, Ю.І. Косенко // Науковий вісник Національного аграрного Університету. – К., 2006. – Вип. 96. – Лісівництво. Декоративне садівництво. – С. 263–269.
9. Маурер В.М. Суб'єкти декоративного розсадництва України: сучасний стан та перспектива розвитку/ В.М. Маурер, Ю.І. Косенко, І.М. Бобошко // Тези доповідей учасників конференції науково-педагогічних працівників, наукових співробітників і аспірантів та 61-ї студентської наукової конференції. – К., 2007. – 184 с.
10. Офіційний сайт Ландшафтна індустрія України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://www.landscape-industry.com.ua>

11. Разумовский В.Н. Проблемы зеленого рынка Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.fabrikadr.com.ua/index.php?id=2385&show=news&newsid=53751>

12. Результати круглого столу «Декоративне розсадництво в Україні та Європі: розвиток та перспективи галузі» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://svsm.com.ua/new>

Освещены особенности становления отечественного декоративного питомниководства, охарактеризовано современное состояние и проблемы, а также его задачи на будущее.

Декоративное питомниководство, посадочный материал, ассортимент растений.

The peculiarities of formation of native ornamental nursery, describes the current status and problems of today and the main challenges for the future.

Ornamental nursery, planting material, assortment of plants.

УДК 630* 232

ЛІСОКУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ВП НУБІП УКРАЇНИ «БОЯРСЬКА ЛІСОВА ДОСЛІДНА СТАНЦІЯ» ТА ЇЇ СУЧАСНЕ ЗНАЧЕННЯ

В.М. Маурер, кандидат сільськогосподарських наук

Я.Д. Фучило, доктор сільськогосподарських наук

В.В. Білека, інженер лісового господарства

Охарактеризовано найбільш значущі об'єкти лісокультурної спадщини ВП НУБІП України „Боярська ЛДС” та їх сучасне значення. Запропоновано низку заходів з підтримання стану існуючих об'єктів і закладання нових стаціонарів з урахуванням глобальних і регіональних викликів сьогодення.

Лісові культури, лісокультурна справа, лісокультурна спадщина, відтворення лісів, лісовідновлення, лісорозведення.

Важливою основою для наукового обґрунтування та ефективного запровадження нових підходів і прогресивних технологій у практику вітчизняного лісового господарства є науково-дослідні об'єкти, що були створені свого часу і закладаються нині на землях лісового фонду України як науковцями і науково-педагогічними працівниками, так і виробничниками. З урахуванням тривалості лісовирощування особливої цінності набуває лісокультурна спадщина нинішніх і минулих поколінь лісівників, яка містить у собі не тільки історичний аспект, а й перевірені часом алгоритми